2024/1712

2024 6 24

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2024/1712

2024 m. birželio 13 d.

kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 82 straipsnio 2 dalį ir 83 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([1]),

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros ([2]),

kadangi:

(1) prekyba žmonėmis yra sunkus nusikaltimas, dažnai vykdomas organizuoto nusikalstamumo kontekste, yra šiurkštus pagrindinių teisių pažeidimas, ir yra aiškiai uždrausta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (toliau – Chartija). Prekybos žmonėmis prevencija ir kova su ja, taip pat parama prekybos žmonėmis aukoms, nepriklausomai nuo jų kilmės šalies, tebėra prioritetinis Sąjungos ir valstybių narių uždavinys;

(2) pagrindinės prekybos žmonėmis priežastys yra įvairaus pobūdžio. Vieni iš pagrindinių veiksnių, dėl kurių asmenys, ypač moterys, vaikai ir marginalizuotų grupių nariai, lengvai tampa prekybos žmonėmis aukomis, yra skurdas, konfliktai, nelygybė, smurtas dėl lyties, perspektyvių galimybių įsidarbinti arba socialinės paramos nebuvimas, humanitarinės krizės, pilietybės neturėjimas ir diskriminacija;

(3) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/36/ES ([3]) yra pagrindinė Sąjungos teisinė priemonė dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir šio nusikaltimo aukų apsaugos. Toje direktyvoje išdėstoma visapusiška kovos su prekyba žmonėmis sistema, nustatant būtiniausias nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžimo taisykles. Į ją taip pat įtrauktos bendros nuostatos, kad būtų sustiprinta prekybos žmonėmis prevencija ir pagalba aukoms bei jų apsauga, atsižvelgiant į lyčių, negalios ir vaikų perspektyvas ir taikant į aukas orientuotą požiūrį;

(4) prekybos žmonėmis reiškinys gali tapti dar opesnis, kai jis persipina su diskriminacija dėl lyties ir diskriminacija kitais Sąjungos teisės draudžiamais diskriminavimo pagrindais. Todėl valstybės narės turėtų tinkamai atsižvelgti į aukas, kurios kenčia nuo tokios sąveikinės diskriminacijos, ir dėl to didesnį jų pažeidžiamumą, numatydamos konkrečias priemones, kai susiduriama su tarpusavyje sąveikaujančių formų diskriminavimu. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas diskriminacijai dėl rasinės ir etninės kilmės;

(5) 2021 m. balandžio 14 d. komunikate dėl ES kovos su prekyba žmonėmis strategijos 2021–2025 m. Komisija nustatė politinį atsaką, taikydama daugiadalykį ir visapusišką požiūrį – nuo prekybos žmonėmis prevencijos, aukų apsaugos iki prekiautojų žmonėmis baudžiamojo persekiojimo ir apkaltinamųjų nuosprendžių jiems priėmimo. Tame komunikate, be kita ko, nurodyta keletas veiksmų, kurie turi būti įgyvendinami aktyviai dalyvaujant pilietinės visuomenės organizacijoms. Siekiant reaguoti į kintančias tendencijas prekybos žmonėmis srityje, taip pat į Komisijos nustatytus trūkumus ir toliau dėti daugiau pastangų kovojant su šiuo nusikaltimu, būtina iš dalies

([1]) OL C 228, 2023 6 29, p. 108.
([2]) 2024 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2024 m. gegužės 27 d. Tarybos sprendimas.
([3]) 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR (OL L 101, 2011 4 15, p. 1).

pakeisti Direktyvą 2011/36/ES. Nustatyti baudžiamosios teisės priemonių trūkumai, dėl kurių reikia pritaikyti teisinę sistemą, yra susiję su prekybos žmonėmis nusikalstamomis veikomis, daromomis juridinių asmenų interesais, duomenų rinkimo sistema, bendradarbiavimu ir veiklos koordinavimu Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis ir nacionalinėmis sistemomis, kurių paskirtis yra ankstyvu etapu aptikti, nustatyti prekybos žmonėmis aukas, joms užtikrinti specializuotą pagalbą ir teikti paramą;

(6) išnaudojimas surogatinei motinystei, priverstinei santuokai ar neteisėtam įvaikinimui jau gali būti priskiriamas prie Direktyvoje 2011/36/ES apibrėžtų nusikalstamų veikų, susijusių su prekyba žmonėmis, tiek, kiek yra tenkinami visi toms nusikalstamoms veikoms taikomi kriterijai. Tačiau, atsižvelgiant į tokių praktikuojamų veikų sunkumą ir siekiant kovoti su nuolat didėjančiu nusikalstamų veikų, susijusių su prekyba žmonėmis kitais nei seksualinio išnaudojimo ar išnaudojimo darbe tikslais, skaičiumi ir šioms veikoms tampant vis aktualesnėms, išnaudojimas surogatinei motinystei, priverstinei santuokai ar neteisėtam įvaikinimui turėtų būti įtraukti į tą direktyvą kaip išnaudojimo formos tiek, kiek jos atitinka prekybos žmonėmis sudėties elementus, įskaitant priemonių kriterijų. Konkrečiau, kalbant apie prekybą žmonėmis siekiant išnaudoti surogatinei motinystei, ši direktyva nukreipta prieš tuos, kurie moteris priverčia arba apgaulės būdu įtikina tapti surogatinėmis motinomis. Šia direktyva padarytais Direktyvos 2011/36/ES daliniais pakeitimais nedaromas poveikis santuokos, įvaikinimo, priverstinės santuokos ir neteisėto įvaikinimo arba su tuo susijusių nusikalstamų veikų, kurios nėra prekyba žmonėmis, apibrėžtims, kai jos yra numatytos nacionalinėje arba tarptautinėje teisėje. Tomis taisyklėmis taip pat nedaromas poveikis nacionalinėms taisyklėms dėl surogatinės motinystės, įskaitant baudžiamąją teisę arba šeimos teisę;

(7) gyvenamosiose ar uždarojo tipo institucijose apgyvendinami vaikai yra grupė, ypač pažeidžiama prekybos žmonėmis atžvilgiu. Jie gali tapti prekybos žmonėmis aukomis, kai yra paskiriami į tas institucijas, įkurdinimo jose metu ir jiems ten gyvenant;

(8) vis daugiau nusikalstamų veikų, susijusių su prekyba žmonėmis, padaromos arba palengvinamos naudojantis informacinėmis ar ryšių technologijomis. Prekiautojai žmonėmis dažnai naudojasi internetu ir socialiniais tinklais, *inter alia*, siekdami verbuoti, reklamuoti ar išnaudoti aukas, vykdyti jų kontrolę ir organizuoti jų pervežimą. Internetas ir socialiniai tinklai taip pat naudojami išnaudojimo medžiagai platinti. Informacinės technologijos taip pat gali būti naudojamos siekiant trukdyti laiku atskleisti nusikaltimą ir nustatyti aukų ir nusikaltėlių tapatybę;

(9) pagal Direktyvoje 2011/36/ES nustatytą esamą teisinę sistemą prekybos žmonėmis apibrėžtis jau apima nusikaltimus, vykdomus naudojantis informacinėmis ir ryšių technologijomis, pavyzdžiui, aukų verbavimui ir išnaudojimui, jų transporto ir būsto organizavimui, aukų reklamavimui internetu ir potencialių klientų pritraukimui, aukų kontrolei ir vykdytojų tarpusavio bendravimui, įskaitant visus susijusius finansinius sandorius. Norint kovoti su šiuo prekiautojų žmonėmis *modus operandi*, teisėsaugai reikia tobulinti savo skaitmeninius pajėgumus ir gilinti ekspertines žinias, taip pat neatsilikti nuo technologinių pokyčių. Be to, valstybių narių prašoma apsvarstyti galimybę taikyti prevencines priemones, visų pirma, priemones, kuriomis mažinama paklausa, kad būtų sprendžiama piktnaudžiavimo internetinėmis paslaugomis prekybos žmonėmis kontekste problema;

(10) sankcijų už prekybą žmonėmis dydis turėtų atspindėti didesnį pasmerkimą dėl sunkesnių veikų rūšių ir dėl žalingesnio bei ilgiau išliekančio poveikio, kurį jos daro aukoms. Tai apima išnaudojimo medžiagos platinimo, be kita ko, platinimo uždarose grupėse, prieinamose ribotam dalyvių skaičiui, sunkinamąjį poveikį. Todėl būtina numatyti sunkinančią aplinkybę, susijusią su seksualinio pobūdžio vaizdų, vaizdo įrašų ar panašios medžiagos, kurioje figūruoja auka, platinimu naudojant informacines ir ryšių technologijas;

(11) nors pareigos skirti griežtesnes bausmes nėra, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad teisėjai ir teismai, priimdami nuosprendžius nusikalstamas veikas padariusių asmenų atžvilgiu, galėtų atsižvelgti į šioje direktyvoje apibrėžtas sunkinančias aplinkybes. Diskrecija spręsti, ar skirti griežtesnę bausmę dėl konkrečių sunkinančių aplinkybių, atsižvelgiant į visas faktines atitinkamos bylos aplinkybes, lieka teisėjui arba teismui. Valstybės narės neturėtų privalėti numatyti sunkinančių aplinkybių, jei nacionalinėje teisėje numatyta, kad už nusikalstamą veiką, kurios esmė – seksualinio pobūdžio vaizdų, vaizdo įrašų ar panašios medžiagos, kurioje figūruoja auka, platinimas naudojant informacines ir ryšių technologijas, yra baudžiama kaip už atskirą nusikalstamą veiką ir dėl to gali būti taikomos griežtesnės sankcijos pagal nacionalinę teisę;

(12) siekiant sustiprinti baudžiamosios teisenos atsaką į nusikalstamas veikas, susijusias su prekyba žmonėmis ir padarytas juridinių asmenų naudai, bei atgrasyti nuo tų nusikalstamų veikų vykdymo, turėtų būti paaiškintas juridiniams asmenims taikomas sankcijų režimas ir jis turėtų būti suderintas su kitomis Sąjungos baudžiamosios teisės priemonėmis. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 2014/23/ES ([4]), 2014/24/ES ([5]) ir 2014/25/ES ([6]) nuteisimas galutiniu teismo sprendimu dėl vaikų darbo ar kitų formų prekybos žmonėmis yra pagrindas pašalinti iš dalyvavimo viešųjų pirkimų procedūroje arba koncesijos suteikimo procedūroje. Vis dėlto valstybės narės taip pat gali nuspręsti tokių juridinių asmenų pašalinimą iš konkurso ar koncesijų suteikimo procedūrų priskirti prie baudžiamųjų ar nebaudžiamųjų sankcijų ar priemonių, kurios gali būti taikomos juridiniams asmenims, siekdamos taip pat apimti viešuosius pirkimus ir koncesijas, kurių vertė nesiekia atitinkamose direktyvose nustatytų ribinių verčių;

(13) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1260 ([7]) nustatytos būtiniausios taisyklės dėl nusikaltimų priemonių ir pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo baudžiamosiose bylose, ir ji taikytina nusikalstamoms veikoms, kurioms taikoma Direktyva 2011/36/ES. Todėl Direktyvos 2011/36/ES nuostatos dėl įšaldymo ir konfiskavimo yra pasenusios ir turėtų būti panaikintos;

(14) Direktyvoje 2011/36/ES nustatyta galimybė netraukti baudžiamojon atsakomybėn prekybos žmonėmis aukų ir netaikyti joms sankcijų už nusikalstamas veikas, kurias jos buvo priverstos padaryti tiesiogiai dėl to, kad tapo prekybos žmonėmis aukomis. Tikslinga išplėsti atitinkamos nuostatos taikymo sritį, kad ji apimtų visą neteisėtą veiklą, kurią aukos buvo priverstos vykdyti tiesiogiai dėl to, kad tapo prekybos žmonėmis aukomis, pavyzdžiui, administracinius nusižengimus, susijusius su prostitucija, elgetavimu, nusikalstamu stoviniavimu ar nedeklaruojamu darbu, arba kitus veiksmus, kurie nėra nusikalstamo pobūdžio, bet už kuriuos pagal nacionalinę teisę skiriamos administracinės ar piniginės sankcijos, siekiant suteikti dar daugiau paskatų prekybos žmonėmis aukoms pranešti apie nusikaltimus arba kreiptis paramos ir pagalbos, taip pat siekiant šiuos asmenis patikinti, kad esama galimybių nebūti patrauktiems atsakomybėn;

(15) siekiant sustiprinti nacionalinius gebėjimus ankstyvuoju etapu aptikti ir nustatyti aukas ir nukreipti jas į tinkamas apsaugos, pagalbos ir paramos tarnybas, valstybėse narėse būtina įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti vieną arba kelis nukreipimo mechanizmus. Oficialių nukreipimo mechanizmų sukūrimas ir nacionalinio centro, atsakingo už tarpvalstybinį aukų nukreipimą, paskyrimas yra itin svarbios priemonės tarpvalstybiniam bendradarbiavimui stiprinti. Nukreipimo mechanizmas turėtų būti skaidri, prieinama ir suderinta sistema, padedanti kuo anksčiau aptikti prekybos žmonėmis aukas ir jas nustatyti, teikti joms pagalbą bei paramą ir padedanti nukreipti jas į atsakingas nacionalines organizacijas ir įstaigas. Tokioje sistemoje turėtų būti nustatytos dalyvaujančios kompetentingos institucijos, pilietinės visuomenės organizacijos ir kiti suinteresuotieji subjektai, taip pat nustatytos jų atitinkamos pareigos, įskaitant procedūras ir komunikacijos grandines. Tie nukreipimo mechanizmai gali būti parengiami kaip nustatytų procedūrų, gairių, bendradarbiavimo susitarimų ar protokolų visuma. Nukreipimo mechanizmas turėtų būti taikomas visoms aukoms ir visų rūšių prekybos žmonėmis veikoms, atsižvelgiant į individualų aukų pažeidžiamumą. Valstybės narės raginamos turėti tik vieną nukreipimo mechanizmą, kai tai leidžia viešojo administravimo organizavimas. Nukreipimo centras turėtų veikti kaip kontaktinis punktas, skirtas tarpvalstybiniams aukų nukreipimo atvejams, palaikant ryšius tarp valdžios institucijų arba institucijų, atsakingų už tarpvalstybinės paramos aukoms skirtingose valstybėse narėse teikimą, bet neturėtų būti pačioms aukoms skirtas kontaktinis punktas. Nukreipimo centrai gali būti grindžiami esamais mechanizmais arba valdymo struktūromis ir neturės pakeisti nacionalinių skundų teikimo mechanizmų arba karštųjų linijų;

(16) kad pagerintų pagalbą ir paramą prekybos žmonėmis aukoms, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad aukos turėtų galimybę pasinaudoti prieglaudomis ir saugiu būstu, kurie būtų pritaikyti pagal specifinius prekybos žmonėmis aukų poreikius. Siekiant sustiprinti numanomų arba nustatytų aukų saugumą, valstybės narės skatinamos reikalauti, kad darbuotojai, bendraujantys su prekybos žmonėmis aukomis prieglaudose, nebūtų teisti už nusikalstamas veikas, susijusias su prekyba žmonėmis, arba už kitus nusikaltimus ar nusikalstamas veikas, į kuriuos atsižvelgiant kyla rimtų abejonių dėl to, ar tiems darbuotojams gali būti patikėta kokia nors atsakomybė už aukas;

([4]) 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014 3 28, p. 1).

([5]) 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 65).

([6]) 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 243).

([7]) 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1260 dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo (OL L, 2024/1260, 2024 5 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1260/oj).

(17) asmenims su negalia, visų pirma moterims ir vaikams, kyla didesnė rizika tapti prekybos žmonėmis aukomis. Valstybės narės, teikdamos joms paramos priemones, turėtų atsižvelgti į specifinius prekybos žmonėmis aukų su negalia poreikius;

(18) valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad aukos gautų pagalbą nepriklausomai nuo jų tautybės, pilietybės ar pilietybės neturėjimo, jų gyvenamosios vietos ar gyventojo statuso, taip pat jų išnaudojimo formos. Pagalba turėtų būti siekiama visapusiškos jų reintegracijos į visuomenę, kuri gali apimti galimybę gauti išsilavinimą, mokytis profesijos ir patekti į darbo rinką pagal nacionalinę teisę, taip pat grįžimą į savarankišką gyvenimą;

(19) valstybės narės, vykdydamos prieglobsčio procedūras, turėtų atsižvelgti į specifinę prekybos žmonėmis aukų, kurioms gali būti reikalinga tarptautinė apsauga, pažeidžiamumo padėtį, be kita ko, kai taikytina, užtikrindamos specialias procedūrines garantijas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1348 ([8]), ir į specialius priėmimo poreikius pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1346 ([9]);

(20) siekiant užkirsti kelią pakartotinei prekybai žmonėmis Sąjungoje, svarbu, kad perduodamos aukas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1351 ([10]) valstybės narės neperduotų aukų į valstybę narę, kurios atžvilgiu yra pagrįstų priežasčių manyti, kad dėl perdavimo į tą valstybę narę aukoms kiltų realus pavojus, kad bus pažeistos jų pagrindinės teisės ir tai prilygs nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui, kaip tai suprantama Chartijos 4 straipsnyje;

(21) prekybos žmonėmis aukos turi teisę prašyti tarptautinės apsaugos arba lygiaverčio nacionalinio statuso. Kai taikytina, jos taip pat gali gauti leidimą gyventi pagal Tarybos direktyvą 2004/81/EB ([11]). Todėl valstybės narės turėtų užtikrinti, kad atitinkamos dvi procedūros viena kitą papildytų ir neužkirstų kelio viena kitai;

(22) asmenims be pilietybės kyla didesnis pavojus tapti prekybos žmonėmis aukomis. Taikant šią direktyvą svarbu tai pažeidžiamai grupei skirti ypatingą dėmesį;

(23) vaikai laikomi viena iš pažeidžiamiausių grupių, į kurias taikosi prekyba žmonėmis užsiimančios organizuotos nusikalstamos grupės. Tokios nusikalstamos grupės vaikus dažnai išnaudoja juos užverbuodamos ir vėliau panaudodamos nusikalstamai veikai vykdyti. Valstybės narės turėtų skatinti rengti arba siūlyti nuolatinius ir specializuotus mokymus specialistams, kuriems gali tekti susidurti su tokiais vaikais, kad būtų galima juos aptikti ir nustatyti kaip aukas;

(24) bet kokia priemonė, kuria ribojama vaikų laisvė siekiant juos apsaugoti nuo prekybos žmonėmis, turėtų būti griežtai būtina, proporcinga ir pagrįsta atsižvelgiant į tai, koks yra kiekvieno atskiro vaiko apsaugojimo tikslas;

(25) siekdamos sudaryti palankesnes sąlygas išmokėti aukoms kompensacijas, valstybės narės gali įsteigti nacionalinį aukų fondą ar panašias priemones, kurios gali apimti teisės aktus, kuriais užtikrinama kompensacija prekybos žmonėmis aukoms;

(26) siekiant parengti nuoseklias politikos priemones, kad būtų kovojama su paklausa, skatinančia prekybą žmonėmis, ir toliau stiprinti ir derinti baudžiamosios justicijos subjektų pastangas visose valstybėse narėse mažinti tokią paklausą, svarbu kriminalizuoti naudojimąsi paslaugomis, kai auka yra išnaudojama, kad teiktų tokias paslaugas, o paslaugų naudotojas žino, kad paslaugą teikiantis asmuo yra nusikalstamos veikos, susijusios su prekyba žmonėmis, auka. Tai, kad tokie veiksmai laikomi nusikalstama veika, yra visapusiško požiūrio siekiant mažinti paklausą dalis, – šiuo

([8]) 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1348, kuriuo Sąjungoje nustatoma bendra tarptautinės apsaugos procedūra ir panaikinama Direktyva 2013/32/ES (OL L, 2024/1348, 2024 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj).

([9]) 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1346, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L, 2024/1346, 2024 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj).

([10]) 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1351 dėl prieglobsčio ir migracijos valdymo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1147 ir (ES) 2021/1060 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 (OL L, 2024/1351, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj).

([11]) 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/81/EB dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis (OL L 261, 2004 8 6, p. 19).

požiūriu siekiama sumažinti didelę paklausą, skatinančią visų formų išnaudojimą. Kriminalizuojamas turėtų būti tik naudojimasis paslaugomis, teikiamomis vykdant išnaudojimą, kuris yra prekybos žmonėmis nusikalstamos veikos dalis. Todėl neturėtų būti laikoma, kad klientai, perkantys produktus, pagamintus išnaudojamo darbo sąlygomis, vykdo nusikalstamą veiką, nes jie nėra paslaugos naudotojai. Šia direktyva nustatoma minimali teisinė sistema šioje srityje, o valstybės narės gali pačios nuspręsti priimti arba palikti galioti griežtesnes baudžiamąsias taisykles. Nacionalinėje teisėje valstybės narės gali kriminalizuoti seksualinių paslaugų įsigijimą. Šia direktyva nedaromas poveikis tam, kaip valstybės narės savo nacionalinėje teisėje sprendžia prostitucijos klausimą;

(27) šia direktyva kriminalizuojamas naudojimasis prekybos žmonėmis aukos teikiama paslauga, kai paslaugos naudotojas žino, kad paslaugą teikiantis asmuo yra auka. Sąvoka „žino“ turėtų būti aiškinama pagal nacionalinę teisę. Kiekvienu atveju vertinant, ar naudotojas žinojo, kad asmuo yra prekybos žmonėmis auka, ir nedarant poveikio teismų nepriklausomumui, reikėtų atsižvelgti į konkrečias bylos aplinkybes. Žinojimas gali būti numanomas iš objektyvių faktinių aplinkybių. Aplinkybės gali būti susijusios, be kita ko, su pačiomis aukomis, sąlygomis, kuriomis aukos turėjo teikti paslaugas, ir konkrečiais faktais, kurie galėjo būti laikomi požymiais, kad prekeivis žmonėmis aukas kontroliuoja. Kalbant apie aplinkybes, susijusias su pačiomis aukomis, galima atsižvelgti į jų nacionalinės ar regioninės kalbos nemokėjimą, akivaizdžius psichologinės ar fizinės žalos požymius, baimę arba į tai, kad jos nežino miestų ar vietų, kuriuose jos yra ar buvo. Kalbant apie aplinkybes, susijusias su sąlygomis, kuriomis turėjo būti teikiamos paslaugos, būtų galima atsižvelgti į paslaugos teikėjo gyvenimo ir darbo sąlygas, taip pat į patalpų, kuriose paslauga buvo suteikta, būklę. Prekeivio žmonėmis vykdomo aukų kontroliavimo požymiai galėtų būti nustatyti, kai yra akivaizdu, kad paslaugų teikėjams taikomos išorės kontrolės priemonės, yra apribota jų judėjimo laisvė arba kai nustatytas faktas, kad paslaugų teikėjai neturi savo nacionalinių asmens tapatybės kortelių ar pasų;

(28) prevencijos ir paklausos mažinimo veiksmai turėtų būti tiksliniai ir diferencijuoti, kad būtų veiksmingai atsižvelgiama į įvairių prekybos žmonėmis formų ypatumus. Kad būtų pasiektas tikslas atgrasyti nuo prekybą žmonėmis skatinančios paklausos ir ją mažinti, svarbu, kad valstybės narės apsvarstytų galimybę imtis tolesnių tinkamų veiksmų, orientuotų į potencialius ir dabartinius naudotojus, pavyzdžiui, vykdyti specialiai parengtas informuotumo didinimo kampanijas;

(29) rengdamos mokymus ir siekdamos užtikrinti veiksmingą nacionalinių nuostatų dėl baudžiamojo persekiojimo ar sankcijų netaikymo įgyvendinimą, valstybės narės turėtų didinti prokurorų ir teisėsaugos institucijų, galinčių susidurti su prekybos žmonėmis aukomis ar potencialiomis aukomis, informuotumą;

(30) siekiant sustiprinti nacionalines politikos priemones, būtina įsteigti nacionalinius kovos su prekyba žmonėmis koordinatorius arba sukurti lygiaverčius mechanizmus, ir valstybės narės turėtų turėti galimybę įsteigti nepriklausomas įstaigas. Vadovaujantis valstybių narių procesinės autonomijos principu, kompetenciją spręsti, kurie subjektai turi būti paskirti arba įsteigti kaip nacionaliniai kovos su prekyba žmonėmis koordinatoriai arba kaip lygiaverčiai mechanizmai arba nepriklausomos įstaigos, neatsižvelgiant į jų pavadinimą, turi valstybės narė, jei tokie subjektai turi būtiną kompetenciją vykdyti šioje direktyvoje numatytas užduotis;

(31) siekiant užtikrinti visapusiškas žinias apie prekybos žmonėmis mastą Sąjungoje, labai svarbu rinkti tikslius, nuoseklius ir nuasmenintus duomenis ir laiku skelbti surinktus duomenis ir statistiką. Reikalavimo valstybėms narėms kasmet suderintai rinkti statistinius duomenis apie prekybą žmonėmis ir teikti juos Komisijai nustatymas yra svarbus žingsnis siekiant pagerinti bendrą supratimą apie šį reiškinį ir užtikrinti, kad būtų priimta duomenimis grindžiama politika ir strategijos;

(32) siekdamos remti savo nacionalinę politiką, valstybės narės taip pat turėtų parengti nacionalinius kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planus;

(33) kalbant apie vaikus, valstybės narės raginamos užtikrinti, kad nacionalinės vaikų apsaugos sistemos parengtų konkrečius planus, kaip užkirsti kelią prekybai žmonėmis, įskaitant vaikus gyvenamosiose ar uždarojo tipo institucijos

(34) kadangi šios direktyvos tikslų, t. y. užkirsti kelią prekybai žmonėmis ir su ja kovoti bei apsaugoti to nusikaltimo aukas, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl siūlomų veiksmų masto ir poveikio tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;

(35) šioje direktyvoje laikomasi Chartijoje pripažintų pagrindinių teisių ir principų, visų pirma pagarbos žmogaus orumui ir jo apsaugos, vergijos, priverstinio darbo ir prekybos žmonėmis uždraudimo, teisės į asmens fizinę ir psichinę neliečiamybę, kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimo, teisės į laisvę ir saugumą, asmens duomenų apsaugos, saviraiškos ir informacijos laisvės, laisvės pasirinkti profesiją ir teisės dirbti, moterų ir vyrų lygybės, vaiko teisių, neįgaliųjų teisių ir vaikų darbo uždraudimo, teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat teisėtumo ir nusikalstamų veikų bei bausmių proporcingumo principų. Visų pirma šia direktyva siekiama užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi tų teisių ir principų, kurie turi būti atitinkamai įgyvendinti;

(36) pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 3 straipsnį ir 4a straipsnio 1 dalį Airija 2023 m. balandžio 20 d. laišku pranešė apie savo pageidavimą dalyvauti priimant ir taikant šią direktyvą;

(37) pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą ir ji nėra jai privaloma ar taikoma;

(38) pagal 2011 m. rugsėjo 28 d. bendrą valstybių narių ir Komisijos politinį pareiškimą dėl aiškinamųjų dokumentų ([12]) valstybės narės įsipareigojo pagrįstais atvejais prie pranešimų apie perkėlimo priemones pridėti vieną ar daugiau dokumentų, kuriuose paaiškinamos direktyvos sudėtinių dalių ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių sąsajos. Šios direktyvos atveju teisės aktų leidėjas laikosi nuomonės, kad tokių dokumentų perdavimas yra pagrįstas;

(39) todėl Direktyva 2011/36/ES turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeista,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Direktyvos 2011/36/ES daliniai pakeitimai

Direktyva 2011/36/ES iš dalies keičiama taip:

1) 2 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 3 dalis pakeičiama taip:

„3. Išnaudojimas apima bent jau kitų asmenų išnaudojimą prostitucijai ar kitas seksualinio išnaudojimo formas, priverstinį darbą ar paslaugas, įskaitant elgetavimą, vergiją ar į vergiją panašias praktikas, priverstinę tarnystę, išnaudojimą įtraukiant į nusikalstamą veiką, arba organų išėmimą, arba išnaudojimą surogatinei motinystei, priverstinei santuokai ar neteisėtam įvaikinimui.“;

b) 5 dalis pakeičiama taip:

„5. Jeigu 1 dalyje nurodytas elgesys yra susijęs su vaiku, už jį baudžiama kaip už prekybą žmonėmis, net jeigu nepanaudotas nė vienas iš 1 dalyje nurodytų būdų. Ši dalis netaikoma išnaudojimui surogatinei motinystei, kaip nurodyta 3 dalyje, išskyrus atvejus, kai surogatinė motina yra vaikas.“;

([12]) OL C 369, 2011 12 17, p. 14.

2) 4 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 2 dalies d punktas pakeičiamas taip:

„d) buvo padaryta panaudojant sunkų smurtą arba aukai padaryta ypač didelė žala, įskaitant fizinę arba psichologinę žalą.“;

b) 3 dalis pakeičiama taip:

„3. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad toliau nurodytos aplinkybės, kai jos susijusios su 2 straipsnyje nurodyta nusikalstama veika, pagal atitinkamas nacionalinės teisės nuostatas būtų laikomos atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis:

a) tai, kad veiką padarė valstybės pareigūnai, eidami savo pareigas;

b) tai, kad veiką padaręs asmuo, naudodamas informacines ir ryšių technologijas, palengvino seksualinio pobūdžio vaizdų, vaizdo įrašų ar panašios medžiagos, kurioje figūruoja auka, platinimą arba tokią medžiagą platino naudodamas tokias technologijas.“;

3) 5 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalies įžanginė formuluotė pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridiniai asmenys galėtų būti traukiami atsakomybėn už 2 ir 3 straipsniuose bei 18a straipsnio 1 dalyje nurodytas nusikalstamas veikas, kurias jų naudai padarė asmuo, veikęs individualiai arba kaip tokio juridinio asmens struktūros narys ir užimantis to juridinio asmens struktūroje vadovaujančias pareigas, jeigu jis turėjo teisę:“;

b) 2 ir 3 dalys pakeičiamos taip:

„2. Valstybės narės taip pat užtikrina, kad juridinis asmuo galėtų būti traukiamas atsakomybėn, kai dėl 1 dalyje nurodyto asmens nepakankamos priežiūros arba kontrolės jam pavaldus asmuo galėjo padaryti 2 ir 3 straipsniuose bei 18a straipsnio 1 dalyje nurodytas veikas šio juridinio asmens naudai.

3. Juridinio asmens atsakomybė pagal 1 ir 2 dalis nepašalina fizinių asmenų, padariusių, kurščiusių ar padėjusių padaryti 2 ir 3 straipsniuose bei 18a straipsnio 1 dalyje nurodytas nusikalstamas veikas, baudžiamosios atsakomybės.“;

4) 6 straipsnis pakeičiamas taip:

„6 straipsnis

Sankcijos juridiniams asmenims

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridinis asmuo, patrauktas atsakomybėn pagal 5 straipsnio 1 ar 2 dalį, būtų baudžiamas taikant veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas baudžiamąsias arba ne baudžiamojo pobūdžio sankcijas arba priemones.

2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridiniams asmenims, patrauktiems atsakomybėn pagal 5 straipsnio 1 ar 2 dalį, taikomos sankcijos ar priemonės už 2 ir 3 straipsniuose bei 18a straipsnio 1 dalyje nurodytas nusikalstamas veikas apimtų baudžiamąsias arba ne baudžiamojo pobūdžio baudas ir gali apimti kitas baudžiamąsias ar ne baudžiamojo pobūdžio sankcijas arba priemones, pavyzdžiui:

a) teisės į valstybės teikiamas išmokas arba pagalbą atėmimą;

b) draudimą gauti viešąjį finansavimą, įskaitant draudimą dalyvauti konkurso procedūrose, gauti dotacijas, koncesijas ir licencijas;

c) laikiną ar nuolatinį teisės verstis komercine veikla atėmimą;

d) leidimų ir įgaliojimų vykdyti veiklą, kurią vykdant buvo padaryta atitinkama nusikalstama veika, atėmimą;

e) teisminės priežiūros skyrimą;

f) likvidavimą teismo sprendimu;

g) nusikalstamai veikai padaryti panaudotų įmonių ir įstaigų uždarymą;

h) kai yra viešasis interesas, viso teismo sprendimo, susijusio su padaryta nusikalstama veika ir paskirtomis sankcijomis ar priemonėmis, arba jo dalies paskelbimą, nepažeidžiant privatumo ir asmens duomenų apsaugos taisyklių.“;

5) 7 straipsnis išbraukiamas;

6) 8 straipsnis pakeičiamas taip:

„8 straipsnis

Baudžiamojo persekiojimo ar sankcijų netaikymas aukoms

Valstybės narės, vadovaudamosi savo teisinės sistemos pagrindiniais principais, imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad kompetentingos nacionalinės institucijos turėtų įgaliojimus netraukti baudžiamojon atsakomybėn prekybos žmonėmis aukų ir joms netaikyti sankcijų už dalyvavimą nusikalstamose ar kitose neteisėtose veikose, kurias jos buvo priverstos padaryti tiesiogiai dėl bet kurios iš jų atžvilgiu įvykdytų veikų, nurodytų 2 straipsnyje.“;

7) 9 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad 2 ir 3 straipsniuose bei 18a straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikalstamų veikų tyrimas arba baudžiamasis persekiojimas už jas galėtų vykti nepriklausomai nuo to, ar auka pateikė skundą arba kaltinimą, ir kad baudžiamasis procesas galėtų tęstis net tais atvejais, jeigu auka atsiėmė savo pareiškimą.“;

b) 3 dalis pakeičiama taip:

„3. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad asmenys, atsakingi už 2 ir 3 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų tyrimą ar baudžiamąjį persekiojimą už jas, arba už tokį tyrimą ar baudžiamąjį persekiojimą atsakingų padalinių arba tarnybų personalas būtų tinkamai parengti. Valstybės narės užtikrina, kad asmenys, padaliniai arba tarnybos, tiriantys 2 ir 3 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas, kai tos veikos buvo padarytos arba joms padaryti buvo sudarytos sąlygos naudojantis informacinėmis ar ryšių technologijomis, arba vykdantys persekiojimą už tokias veikas, turėtų atitinkamų ekspertinių žinių ir disponuotų atitinkamais technologiniais pajėgumais. Valstybės narės yra skatinamos, kai tinkama ir pagal savo nacionalines teisines sistemas, teisėsaugos tarnybose ir prokuratūrose įsteigti specializuotus padalinius.“;

8) 10 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalies įžanginė formuluotė pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių nustatyti savo jurisdikciją dėl 2 ir 3 straipsniuose bei 18a straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikalstamų veikų, jeigu:“;

b) 2 dalies įžanginė formuluotė pakeičiama taip:

„2. Valstybė narė praneša Komisijai, jeigu ji nusprendžia nustatyti papildomą jurisdikciją dėl 2 ir 3 straipsniuose bei 18a straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikalstamų veikų, padarytų už jos teritorijos ribų, *inter alia*, kai:“;

9) 11 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad prieš baudžiamąjį procesą, jo metu ir atitinkamą laikotarpį jam pasibaigus aukoms būtų teikiama specializuota pagalba ir parama laikantis į aukas orientuoto, lyčiai, negaliai ir vaiko interesams atžvalgaus požiūrio, kad jos galėtų naudotis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2012/29/ES (*) ir šioje direktyvoje nustatytomis teisėmis.

(*) 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR (OL L 315, 2012 11 14, p. 57).“;

b) 4 ir 5 dalys pakeičiamos taip:

„4. Valstybės narės, bendradarbiaudamos su atitinkamomis paramos organizacijomis, imasi būtinų priemonių, kad pagal įstatymus ir kitus teisės aktus sukurtų vieną arba kelis mechanizmus, kuriais būtų siekiama ankstyvu etapu aptikti ir nustatyti aukas bei teikti pagalbą ir paramą nustatytoms ir numanomoms aukoms, ir paskirtų tarpvalstybinio aukų nukreipimo centrą.

Pagal šią dalį veikiančių nukreipimo mechanizmų užduotys apima bent šias užduotis:

a) nustatyti minimalius aukų aptikimo ir ankstyvo nustatymo standartus ir tokiam aptikimui ir nustatymui taikomas procedūras pritaikyti atsižvelgiant į įvairias išnaudojimo formas, kurioms taikoma ši direktyva;

b) nukreipti auką tinkamiausiai paramai ir pagalbai gauti;

c) sudaryti bendradarbiavimo susitarimus arba protokolus su prieglobsčio institucijomis, siekiant užtikrinti, kad pagalba, parama ir apsauga būtų teikiama prekybos žmonėmis aukoms, kurioms taip pat reikia tarptautinės apsaugos arba kurios nori prašyti tokios apsaugos, atsižvelgiant į individualias aukos aplinkybes.

5. 1 ir 2 dalyje nurodytos pagalbos ir paramos priemonės teikiamos gavus sutikimą ir tinkamai informavus, ir apima priemones, kuriomis aukoms sukuriamas bent jau toks gyvenimo lygis, kad jos galėtų pragyventi, pavyzdžiui, suteikiamas tinkamas ir saugus būstas, įskaitant prieglobstį ir kitą atitinkamą laikiną apgyvendinimą, ir materialinė pagalba, taip pat būtinas medicininis gydymas, įskaitant psichologinę pagalbą, konsultavimą ir informavimą, ir, kai tinkama, suteikiamos vertimo raštu ir žodžiu paslaugos.“;

c) įterpiama ši dalis:

„5a. Užtikrinama, kad 5 dalyje nurodyto prieglobsčio ir kito atitinkamo laikino apgyvendinimo vietų skaičius būtų pakankamas ir toks prieglobstis ir apgyvendinimas būtų lengvai prieinami numanomoms ir nustatytoms prekybos žmonėmis aukoms. Prieglobsčio ir kito atitinkamo laikino apgyvendinimo vietose aukoms sudaromos pakankamos ir tinkamos gyvenimo sąlygos, padedančios atsigauti ir grįžti į savarankišką gyvenimą. Jos turi būti įrengiamos taip, kad būtų atsižvelgta į specifinius vaikų, įskaitant aukomis tapusių vaikus, poreikius.“;

d) 6 dalis pakeičiama taip:

„6. 5 dalyje nurodyta informacija apima, kai aktualu, informaciją apie apsvarstymo ir atsigavimo laikotarpį pagal Direktyvą 2004/81/EB ir informavimą apie galimybę suteikti tarptautinę apsaugą pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1347 (*) ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1348 (**) arba pagal kitas tarptautines priemones ar kitas panašias nacionalines taisykles.

(*) 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1347 dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo pabėgėlių arba papildomą apsaugą galinčių gauti asmenų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio standartų, kuriuo iš dalies keičiama Tarybos direktyva 2003/109/EB ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES (OL L, 2024/1347, 2024 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj).

(**) 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1348, kuriuo Sąjungoje nustatoma bendra tarptautinės apsaugos procedūra ir panaikinama Direktyva 2013/32/ES (OL L, 2024/1348, 2024 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj).“;

10) įterpiamas šis straipsnis:

„11a straipsnis

Prekybos žmonėmis aukos, kurioms gali būti reikalinga tarptautinė apsauga

1. Valstybės narės užtikrina kovos su prekyba žmonėmis veikloje dalyvaujančių institucijų ir prieglobsčio institucijų veiksmų tarpusavio papildomumą ir koordinavimą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad prekybos žmonėmis aukos galėtų pasinaudoti savo teise prašyti tarptautinės apsaugos arba lygiaverčio nacionalinio statuso, įskaitant atvejus, kai auka gauna pagalbą, paramą ir apsaugą kaip numanoma arba nustatyta prekybos žmonėmis auka.“;

11) 12 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Be Direktyvoje 2012/29/ES išdėstytų teisių, taikomos šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės.“;

12) 13 straipsnis papildomas šia dalimi:

„3. Valstybės narės užtikrina, kad pranešimo apie nusikalstamą veiką pagal šią direktyvą procedūros būtų saugios, vykdomos konfidencialiai pagal nacionalinę teisę, būtų parengtos ir prieinamos vaikams tinkamu būdu ir kad jose būtų vartojamos aukomis tapusių vaikų amžių ir brandą atitinkančios formuluotės.“;

13) 14 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys pakeičiamos taip:

„1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad konkrečių veiksmų, kuriais siekiama trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu suteikti pagalbą ir paramą prekybos žmonėmis aukomis tapusiems vaikams, kad jie fiziškai, psichologiškai ir socialiai atsigautų, būtų imtasi individualiai įvertinus konkrečias su kiekvienu auka tapusiu vaiku susijusias aplinkybes, deramai atsižvelgiant į vaiko nuomonę, poreikius ir jam rūpimus klausimus, kad būtų galima rasti vaikui tinkamą ilgalaikį sprendimą, įskaitant programas, kuriomis remiama jų emancipacija ir perėjimas į pilnametystę, siekiant išvengti pakartotinės prekybos žmonėmis. Per pagrįstą laikotarpį valstybės narės pagal savo nacionalinės teisės aktus suteikia galimybę mokytis aukomis tapusiems vaikams ir aukų vaikams, kuriems pagal 11 straipsnį yra teikiama pagalba ir parama.

2. Valstybės narės paskiria globėją ar atstovą vaikui, tapusiam prekybos žmonėmis auka, kai tik valdžios institucijos tokį vaiką nustato, jeigu pagal nacionalinę teisę tėvų pareigų turėtojams neleidžiama užtikrinti vaiko interesų ir (arba) atstovauti vaikui dėl interesų konflikto tarp jų ir auka tapusio vaiko. Valstybės narės užtikrina, kad globėjo arba atstovo ir auka tapusio vaiko interesų konflikto atveju būtų paskirtas kitas globėjas arba atstovas.

3. Valstybės narės, kai tinkama ir įmanoma, imasi priemonių, kad būtų suteikiama pagalba ir parama vaiko, tapusio prekybos žmonėmis auka, šeimai, kai šeima yra tų valstybių narių teritorijoje. Visų pirma, valstybės narės, jei tinkama ir įmanoma, tai šeimai taiko Direktyvos 2012/29/ES 4 straipsnį.“;

14) 17 ir 18 straipsniai pakeičiami taip:

„17 straipsnis

Žalos atlyginimas aukoms

Valstybės narės užtikrina, kad prekybos žmonėmis aukos galėtų naudotis esamomis tyčinių smurtinių nusikaltimų aukoms taikomomis žalos atlyginimo sistemomis. Valstybės narės pagal savo nacionalinės teisės aktus gali įsteigti nacionalinį aukų fondą ar panašią priemonę, kad būtų galima išmokėti aukoms kompensaciją.

18 straipsnis

Prevencija

1. Valstybės narės, atsižvelgdamos į įvairių prekybos žmonėmis formų ypatumus, imasi atitinkamų priemonių, kaip antai švietimas, mokymas ir informavimo kampanijos, kai aktualu, ypatingą dėmesį skirdamos interneto aspektui, kad atgrasytų nuo visų formų išnaudojimą, susijusį su prekyba žmonėmis, skatinančios paklausos ir ją mažintų.

2. Valstybės narės, veikdamos lyčiai atžvalgiais ir vaikams palankiais būdais, taip pat ir internetu, ir, kai tinkama, bendradarbiaudamos su atitinkamomis pilietinės visuomenės organizacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, kaip antai privačiuoju sektoriumi, imasi įgyvendinti atitinkamas priemones, pavyzdžiui, informavimo ir sąmoningumo didinimo kampanijas, mokslinių tyrimų ir švietimo programas, įskaitant skaitmeninio raštingumo ir skaitmeninių įgūdžių propagavimą, kuriomis siekiama didinti informuotumą ir mažinti riziką žmonėms, visų pirma vaikams ir asmenims su negalia, tapti prekybos žmonėmis aukomis.“;

15) įterpiami šie straipsniai:

„18a straipsnis

Nusikalstamos veikos, susijusios su naudojimusi prekybos žmonėmis aukos teikiamomis paslaugomis

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kuriomis užtikrinama, kad sąmoningas naudojimasis 2 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos aukos teikiamomis paslaugomis būtų laikomas nusikalstama veika, kai auka yra išnaudojama, kad teiktų tokias paslaugas, ir kai paslaugų naudotojas veikė žinodamas, kad paslaugą teikiantis asmuo yra 2 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos auka.

2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už 1 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką būtų baudžiama taikant veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas.

18b straipsnis

Mokymas

1. Valstybės narės skatina rengti arba siūlo nuolatinius ir specializuotus mokymus specialistams, kuriems gali tekti susidurti su prekybos žmonėmis aukomis ar potencialiomis aukomis, be kita ko, pirminės grandies policijos pareigūnams, teismų darbuotojams, pagalbos ir paramos tarnybų personalui, darbo inspektoriams, socialinių tarnybų ir sveikatos priežiūros darbuotojams, kad jie galėtų užkirsti kelią prekybai žmonėmis ir su ja kovoti ir kad būtų išvengiama antrinės viktimizacijos, taip pat kad jie galėtų aptikti, nustatyti aukas, joms padėti, teikti joms paramą ir jas apsaugoti. Toks mokymas turi būti pagrįstas žmogaus teisėmis, orientuotas į aukas ir atžvalgus lyčiai, negaliai ir vaiko interesams.

2. Nedarant poveikio teismų nepriklausomumui ir teismų sistemos organizavimo skirtumams visoje Sąjungoje, valstybės nares skatina rengti tiek bendro pobūdžio, tiek specializuotus mokymus baudžiamajame procese dalyvaujantiems teisėjams ir prokurorams, kad jie galėtų užkirsti kelią prekybai žmonėmis ir su ja kovoti ir būtų išvengiama antrinės viktimizacijos, taip pat aptikti, nustatyti, padėti, remti ir apsaugoti aukas. Toks mokymas turi būti pagrįstas žmogaus teisėmis, orientuotas į aukas ir atžvalgus lyčiai, negaliai ir vaiko interesams.“;

16) 19 straipsnis pakeičiamas taip:

„19 straipsnis

Nacionaliniai kovos su prekyba žmonėmis koordinatoriai arba lygiaverčiai mechanizmai ir nepriklausomos įstaigos

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad įsteigtų nacionalinius kovos su prekyba žmonėmis koordinatorius arba lygiaverčius mechanizmus ir suteiktų jiems pakankamus išteklius, būtinus veiksmingam jų funkcijų vykdymui. Nacionalinis kovos su prekyba žmonėmis koordinatorius arba lygiavertis mechanizmas bendradarbiauja su atitinkamomis nacionalinėmis, regioninėmis ir vietos įstaigomis bei agentūromis, visų pirma teisėsaugos institucijomis, su nacionaliniais nukreipimo mechanizmais, ir su šioje srityje veikiančiomis atitinkamomis pilietinės visuomenės organizacijomis.

2. Tokių nacionalinių kovos su prekyba žmonėmis koordinatorių arba lygiaverčių mechanizmų užduotys, be kita ko, yra analizuoti prekybos žmonėmis tendencijas, vertinti kovos su prekyba žmonėmis rezultatus, taip pat rinkti statistinius duomenis glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamomis šioje srityje veikiančiomis pilietinės visuomenės organizacijomis, ir teikti ataskaitas.

Nacionalinių kovos su prekyba žmonėmis koordinatorių arba lygiaverčių mechanizmų užduotys taip pat gali būti šios:

a) parengti reagavimo nenumatytais atvejais planus siekiant užkirsti kelią prekybos žmonėmis grėsmei didelio masto ekstremaliųjų situacijų atveju;

b) propaguoti, koordinuoti ir, kai tinkama, finansuoti kovos su prekyba žmonėmis programas.

3. Valstybės narės taip pat gali įsteigti nepriklausomas įstaigas, kurių vaidmuo gali būti, be kita ko, stebėti kovos su prekyba žmonėmis priemonių įgyvendinimą ir poveikį, teikti ataskaitas klausimais, kuriems reikia ypatingo kompetentingų nacionalinių institucijų dėmesio, ir atlikti pagrindinių prekybos žmonėmis priežasčių ir tendencijų vertinimus. Jei tokia nepriklausoma įstaiga įsteigiama, valstybės narės gali jai paskirti vieną ar daugiau 2 dalyje nurodytų užduočių.“;

17) įterpiami šie straipsniai:

„19a straipsnis

Duomenų rinkimas ir statistika

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įdiegta nuasmenintų statistinių duomenų registravimo, rengimo ir teikimo sistema, kad būtų galima stebėti jų kovos su šioje direktyvoje nurodytomis nusikalstamomis veikomis sistemų veiksmingumą.

2. 1 dalyje nurodyti statistiniai duomenys turi apimti bent centriniu lygmeniu turimus duomenis apie:

a) registruotų nustatytų ir numanomų 2 straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų aukų skaičių, suskirstytą pagal registruojančią organizaciją, lytį, amžiaus grupes (vaikas / suaugęs asmuo), pilietybę ir išnaudojimo formą, laikantis nacionalinės teisės ir praktikos;

b) asmenų, įtariamų padarius 2 straipsnyje nurodytas nusikalstamas veikas, skaičių, suskirstant duomenis pagal lytį, amžiaus grupes (vaikas / suaugęs asmuo), pilietybę ir išnaudojimo formą;

c) asmenų, patrauktų baudžiamojon atsakomybėn už 2 straipsnyje nurodytas nusikalstamas veikas, skaičių, suskirstant duomenis pagal lytį, amžiaus grupes (vaikas / suaugęs asmuo), pilietybę, išnaudojimo formą ir galutinio sprendimo vykdyti baudžiamąjį persekiojimą pobūdį;

d) baudžiamojo persekiojimo nutarimų skaičių (t. y. kaltinimai padarius 2 straipsnyje nurodytas nusikalstamas veikas, kaltinimai padarius kitas nusikalstamas veikas, sprendimai nepareikšti kaltinimų, kita);

e) asmenų, nuteistų už 2 straipsnyje nurodytas nusikalstamas veikas, skaičių, suskirstant duomenis pagal lytį, amžiaus grupes (vaikas / suaugęs asmuo) ir pilietybę;

f) teismų sprendimų (t. y. išteisinamųjų, apkaltinamųjų nuosprendžių, kita) dėl 2 straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų skaičių;

g) asmenų, įtariamų dėl 18a straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikalstamų veikų, asmenų, patrauktų baudžiamojon atsakomybėn už tas veikas, ir asmenų, nuteistų už tas veikas, skaičių, suskirstant duomenis pagal lytį ir amžiaus grupes (vaikas / suaugęs asmuo).

3. Valstybės narės kasmet, iš principo ne vėliau kaip rugsėjo 30 d. ir, kai tai neįmanoma, vėliausiai gruodžio 31 d., perduoda Komisijai 2 dalyje nurodytus praėjusių metų statistinius duomenis.

19b straipsnis

Nacionalinis kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planas

1. Valstybės narės ne vėliau kaip 2028 m. liepos 15 d. priima savo nacionalinius kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planus, parengtus ir įgyvendinamus konsultuojantis su 19 straipsnyje nurodytais nacionaliniais kovos su prekyba žmonėmis koordinatoriais arba lygiaverčiais mechanizmais, su nepriklausomomis įstaigomis ir su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, veikiančiais prekybos žmonėmis prevencijos ir kovos su ja srityje. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniai kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planai būtų peržiūrimi ir atnaujinami reguliariai, ne rečiau kaip kas penkerius metus.

2. Nacionaliniai kovos su prekyba žmonėmis planai gali apimti šiuos elementus:

a) kovos su prekyba žmonėmis visų formų išnaudojimui tikslai, prioritetai ir priemonės, įskaitant specialias priemones aukomis tapusiems vaikams;

b) prevencinės priemonės, pavyzdžiui, švietimas, informuotumo didinimo kampanijos ir mokymai, taip pat prevencinės priemonės, kurių, kai aktualu, būtų imamasi kaip neatidėliotinų priemonių reaguojant į humanitarinių krizių keliamą prekybos žmonėmis riziką;

c) priemonės, kuriomis stiprinama kova su prekyba žmonėmis, įskaitant tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo prekybos žmonėmis bylose gerinimą ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo gerinimą;

d) priemonės, stiprinančios ankstyvą prekybos žmonėmis aukų nustatymą, pagalbos ir paramos joms teikimą ir jų apsaugą;

e) nacionalinių kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planų įgyvendinimo reguliarios stebėsenos ir vertinimo procedūros.

3. Valstybės narės per tris mėnesius nuo savo nacionalinių kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planų ir visų jų atnaujinimų priėmimo pateikia juos Komisijai.

4. Nacionaliniai kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planai skelbiami viešai.“;

18) 20 straipsnis pakeičiamas taip:

„20 straipsnis

Sąjungos kovos su prekyba žmonėmis strategijos koordinavimas

1. Siekdamos prisidėti prie koordinuotos ir konsoliduotos Sąjungos kovos su prekyba žmonėmis strategijos, valstybės narės palengvina ES kovos su prekyba žmonėmis koordinatoriaus (toliau – ES KPŽK) užduočių vykdymą. Kovos su prekyba žmonėmis koordinatoriui valstybės narės visų pirma perduoda bent jau 19 straipsnyje nurodytą informaciją.

2. Siekiant užtikrinti nuoseklų ir visapusišką požiūrį, ES KPŽK užtikrina koordinavimą su nacionaliniais kovos su prekyba žmonėmis koordinatoriais arba lygiaverčiais mechanizmais, nepriklausomomis įstaigomis, Sąjungos agentūromis ir atitinkamomis pilietinės visuomenės organizacijomis, veikiančiomis šioje srityje, be kita ko, ES KPŽK indėlio į Komisijos kas dvejus metus teikiamas ataskaitas apie pažangą, padarytą kovojant su prekyba žmonėmis, tikslais.“;

19) 23 straipsnis papildomas šia dalimi:

„3. Ne vėliau kaip 2030 m. liepos 15 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, kurioje įvertinama, kokiu mastu valstybės narės ėmėsi būtinų priemonių, kad būtų laikomasi šios direktyvos, ir įvertinamas tų priemonių poveikis.“.

2 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliotų įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi, ne vėliau kaip 2026 m. liepos 15 d. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

3 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

4 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva pagal Sutartis skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2024 m. birželio 13 d.

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkė	*Pirmininkė*
R. METSOLA	H. LAHBIB